

พิมพ์ครั้งที่ ๑

วันวารของ แม่

ปัญจมา เขียน
รำไพพรรณ แก้วสุริยะ คำนิพนธ์และบรรณาธิการ

คำนำสำนักพิมพ์

"ความแน่นอนคือความไม่แน่นอน" สัจธรรมที่อยู่คู่โลกเรามาทุกยุคทุกสมัย ยามที่คนเราต้องประสบทุกข์แสนสาหัสไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใด เรามักจะนึกเสียใจอยู่บ่อยๆ กับเหตุการณ์ในอดีตที่เคยกระทำไว้ และมักจะคิดว่าเราควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ นั่นเป็นเพราะเราดำรงชีวิตอยู่ด้วยความประมาท ไม่เข้าใจถึงความเป็นจริงที่เป็นแก่นแท้ของโลก นั่นคือความไม่แน่นอน โดยเฉพาะเรื่องของสังขาร

วันวารของแม่บอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงกับผู้เป็นแม่ เมื่อต้องมาเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายที่รุนแรง ไม่รู้อนาคตวันข้างหน้าจะเป็นเช่นใด ห่วงผูกคอสำคัญที่รัดringแม่ไว้ก็คือลูก ผู้เป็นแม่จึงอยากถ่ายทอดชีวิต เลือดเนื้อ และตัวตนของแม่เป็นสมบัติตกทอด เพื่อให้ลูกนำประสบการณ์และคำสอนสั่งของแม่ไปเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในภายภาคหน้า

ปัญญาถ่ายทอดเรื่องราวจากชีวิตจริงที่เธอได้ประสบพบเจอมา นับตั้งแต่วัยเยาว์ สะท้อนให้เห็นเป็นภาพลายเส้นชีวิตผู้คนริมฝั่งน้ำบางปะกง ได้อย่างชัดเจน เป็นความเรียบง่ายทั้งงดงาม นอกจากนี้ ยังบรรยายให้เห็นภาพคืนวันแห่งความสุขของครอบครัวที่อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา ช่วยกันทำมาหากินอย่างสุจริต พ่อแม่ ปู่ย่า และผู้ใหญ่ในบ้าน มีเวลาดูแลอบรมสั่งสอนลูกหลานให้อยู่ในศีลในธรรม และมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ซึ่งหาได้ยากยิ่งในสังคมปัจจุบัน

สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์มีความภูมิใจเสนอหนังสือที่แสดงภาพชีวิตที่งดงามของผู้คนในสังคมและความผูกพันของครอบครัวไทยในอดีต สมคุณค่าหนังสือรางวัลรองชนะเลิศจากการประกวดวรรณกรรมเยาวชน รางวัลแว่นแก้ว ครั้งที่ ๒

นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

โชคดีอีกแล้วลูก

วันนั้นเป็นวันศุกร์ ผมเริ่มสอบปลายภาคเรียนที่สอง จำได้ว่าเป็นวันที่แม่จะไปฟังผลการตรวจร่างกายที่ศูนย์มะเร็ง แม่พูดเป็นเล่นไปว่าจะไปฟังผลสอบเอนทรานซ์ ผมได้แต่นึกในใจว่าแม่เรานี้คิดอะไรเป็นเรื่องตลกไปหมด แต่ก็ดีจะได้ไม่เครียด

ผมพบแม่ตอนเย็น ผมรีบถามทันทีที่เห็นหน้าแม่

"แม่ครับ ผลเอนทรานซ์ของแม่ดีไหมครับ"

"โชคดีลูก" แม่ตอบด้วยสีหน้าปกติ

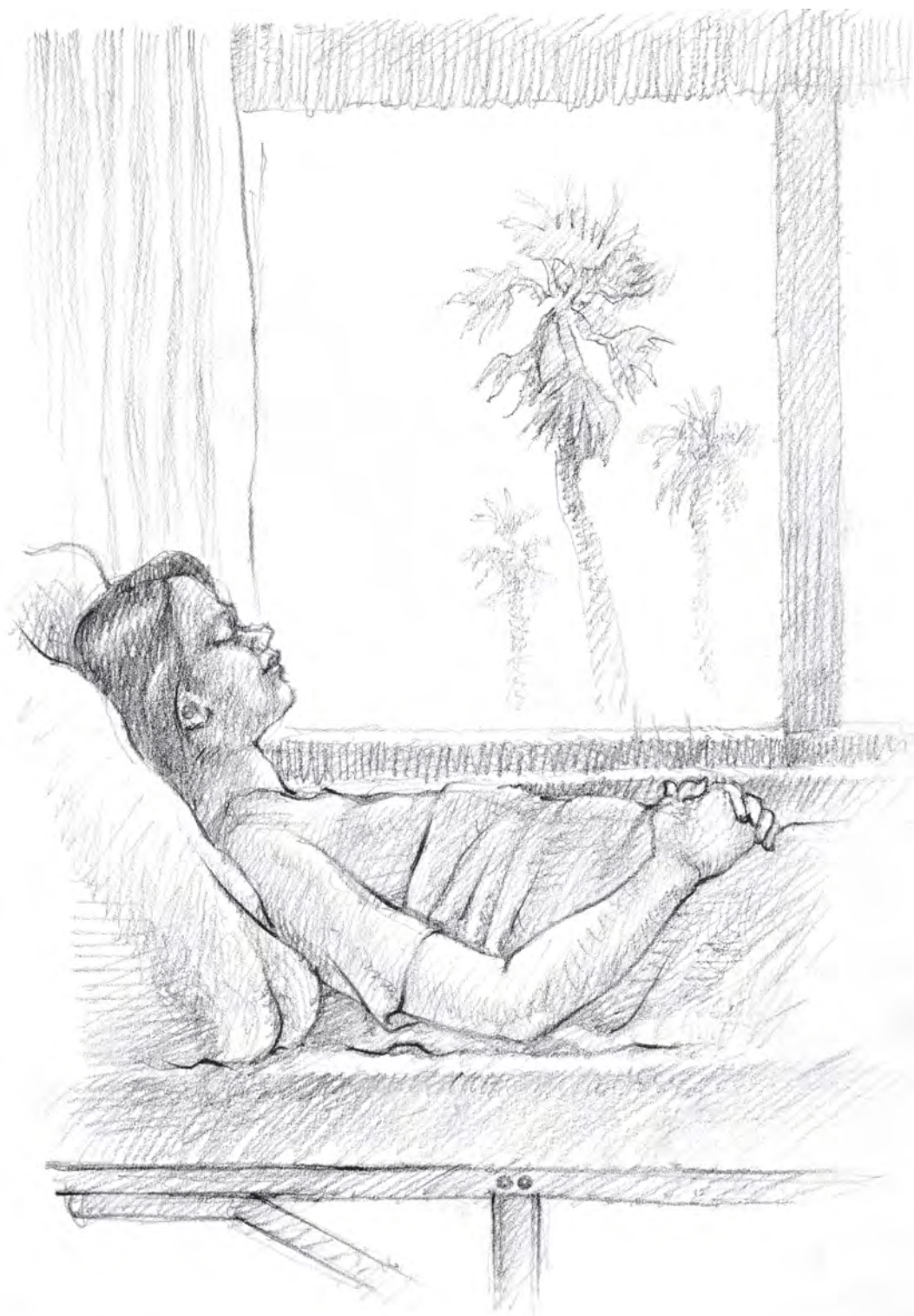
"แสดงว่าผลการตรวจไม่มีอะไรใช่ไหมครับ" ผมถามอย่างดีใจ

"แม่เป็นมะเร็งจะ"

"มะเร็ง!" ผมทวนคำด้วยความตกใจ

"แม่เป็นมะเร็งนะครับ ไม่ได้เป็นหวัด จะโชคดีได้ยังไง" ผมค้าน

"ก็โชคดีที่เป็นมะเร็ง ไม่ได้เป็นเอดส์" แม่พูดต่อ "มะเร็งที่เต้านมไม่ใช่โรคติดต่อ อย่างน้อยแม่ก็ดีใจที่ไม่ได้ทำให้คนในบ้านติดโรคเหมือนโรคอื่นๆ"

แล้วโชคดียีกอย่างคือเป็นที่เต้านม มองเห็นได้ ตัดก็สะดวก และมีโอกาสหายขาดได้ถ้าเป็นระยะแรกๆ" แม่อธิบาย

"แล้วแม่เป็นขั้นไหนครับ" ผมซัก

"ยังไม่รู้หรอกลูก ต้องผ่าตัดแล้วจึงจะรู้ผล หมอจะเอาเนื้อร้ายที่ตัดออกไปตรวจสอบอย่างละเอียดอีกครั้ง จึงจะวางแผนรักษาต่อได้" แม่ว่า

ถึงอย่างไรผมก็ยังวิตกกังวลอยู่ดีว่าแม่จะรู้สึกอย่างไร แต่เห็นแม่บอกว่าเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต อย่าคิดมากไปเลย ทำหน้าที่ของลูกต่อไปแล้วกัน ผมก็เลยนึกขำว่าใครควรจะปลอบใจใครกันแน่ระหว่างแม่กับผม

ผมยังข้องใจเรื่องความรู้สึกของแม่ และความรู้สึกของคนไข้อื่นๆว่าเป็นอย่างไร

"แม่ครับ แล้วคนอื่นที่รู้ผลเหมือนแม่ เขามีทำที่ยังไง" ผมซักต่อ

"บางคนก็ร้องไห้ บางคนไม่ร้องไห้ก็นั่งซึม หน้าซีด ส่วนแม่ไม่ได้เห็นหน้าตัวเองตอนที่หมอค่อยๆ บอกว่าเป็นเนื้อร้าย แม่ถามหมอว่าทำไมจะต้องบอกว่าเป็นเนื้อร้าย บอกว่าเป็นมะเร็งเสียก็สิ้นเรื่อง หมอได้แต่ยิ้ม และพูดว่าคนไข้บางคนรับไม่ได้ ประเดี๋ยวเป็นลมต่อหน้าหมอจะยุ่ง" แม่เล่า

"แล้วแม่ทำใจได้ยังไง ทั้งที่เป็นโรคร้ายที่ใครๆ เขาก็กลัวกันทั้งนั้น" ผมสงสัย

"ก็แม่เตรียมใจไว้ล่วงหน้าแล้ว จากการที่แม่ตรวจด้วยตัวเองก่อนไปหาหมอ อีกอย่างหนึ่ง แม่คิดว่าหลายๆคนในโลกนี้เขาก็เป็นกัน ไข้ที่เราเป็นรายแรกเสียเมื่อไร เพื่อนร่วมโรคมียังมากมาย ไม่ใช่เรื่องแปลก หมอก็อธิบายวิธีการรักษาอย่างละเอียดแล้วว่าจะทำอะไรต่อไป แม่เห็นว่าเมื่อเกิดกับเราแล้ว ก็ต้องยอมรับมัน เพราะมันเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้ คิดแต่ว่าวันหน้าเราจะทำอย่างไร ย้อนอดีตกลับไปไม่ได้แล้วนะลูก" แม่พูดเสียยืดยาว

"แล้วแม่ต้องอยู่โรงพยาบาลกี่วันครับ อยู่หลายวันก็ได้นะ แม่จะได้พักผ่อนเสียบ้าง" ผมออกความเห็น เพราะเท่าที่ผมจำได้ แม่ทำงานหนักมาตลอด แทบไม่มีวันหยุดเลย

"หมอว่าต้องอยู่ประมาณสองอาทิตย์ เพราะต้องทำกายภาพบำบัด" แม่บอก

"เอ๊ะ แม่ผ่าตัดเต้านมแล้วมันเกี่ยวอะไรกับกายภาพบำบัด ผมเห็นแต่คนที่แขนขาหัก หรือเป็นอัมพฤกษ์อัมพาต เขาทำกัน" ผมแสดงภูมิรู้

"แม่อีกคิดแบบลูกเหมือนกัน แต่หมอบอกว่าเมื่อตัดเนื้อที่เต้านมออกไปหมดแล้ว ต้องตัดต่อมน้ำเหลืองใต้รักแร้ออกไปด้วย และจะตัดผิวหนังบางส่วนออกไป จากนั้นจึงเย็บผิวหนังที่เหลือให้ตึงแบบหนังหุ้มกระดูก ร่างกายจะสร้างเนื้อเยื่อขึ้นมาใหม่ ถ้าไม่บริหารแขนขาที่ตัดเต้านมออกไป เนื้อเยื่อจะยึดติด ไม่ยืดหยุ่น ทำให้แขนติดและยกขึ้นไม่ได้ ชีวิตประจำวันของคนไข้อาจผิดปกติไป" แม่อธิบายตามที่หมอบอก

"อ้อ เป็นอย่างนี้เอง" ผมเริ่มเข้าใจมากขึ้น

หลังจากนั้นอีกหนึ่งสัปดาห์ แม่ก็เข้ารับการผ่าตัด วันที่แม่ผ่าตัด ผมสอบจนถึงบ่ายสองโมง พอมาถึงห้องพักฟื้นของแม่ ผมเห็นพ่อนั่งรออยู่ก่อนแล้ว พ่อถามถึงเรื่องการสอบของผม สักครูพยาบาลก็เซ็นเพียงคนไข้มาที่ห้อง ผมเห็นแม่นอนตัวสั่นอยู่บนเตียง ผมตกใจว่าแม่เป็นอะไรหรือเปล่า พยาบาลอธิบายว่า แม่คงหนาวเพราะห้องผ่าตัดอุณหภูมิต่ำมากกว่าปกติ คนไข้บางคนอาจสั่นได้ ไม่ต้องเป็นห่วง ผมจึงค่อยเบาใจและนั่งคุยกับพ่อเรื่องการสอบต่อไป อีกสักพักหนึ่งจึงเห็นแม่ขยับตัว สงสัยอือๆ ฟังไม่ได้ศัพท์ ผมสอบถามอาการแม่ว่าเป็นอย่างไรบ้าง เห็นแม่พยักหน้าแต่ไม่ได้พูดอะไรต่อ พ่อบอกว่าแม่อังมาสาละสลวยคงยังไม่รู้เรื่องตอนนี้ ให้ผมกลับไปหอพักก่อนเพื่อดูหนังสือสอบในวันรุ่งขึ้น

ผมกลับมาเยี่ยมแม่ในช่วงเย็นของวันถัดมา เห็นแม่กำลังกินยา
หลังอาหารด้วยสีหน้าแจ่มใส ไม่มีร่องรอยว่าเป็นคนไข้ผ่าตัดเหมือนวันแรก
ผมจึงโล่งใจ

"ทำข้อสอบได้ไหมลูก" แม่ถามผม

"พอทำได้ครับ แม่ไม่ต้องเป็นห่วง" ผมตอบ

"ทำได้ดีแล้ว แม่จะได้ไม่ต้องกังวล จะได้ทำสิ่งที่แม่ฝันมานานแล้ว"

แม่พูดต่อ

"แม่อยากจะให้สิ่งที่แม่ได้มาทั้งชีวิตแก่ลูก เพื่อเป็นต้นทุนชีวิตให้ลูก
ในวันข้างหน้า เวลาสองอาทิตย์คงมากพอที่จะทำสิ่งที่ฝันไว้สำเร็จ" แม่สรุป

"แม่จะทำอะไรครับ" ผมอยากรู้ต่อ

"เอาไว้ถึงวันที่ออกจากโรงพยาบาล แม่จะให้ลูก" แม่ตอบ

จากนั้นเราสามคน พ่อ แม่ ลูกก็คุยเรื่องสัพเพเหระ สักพักหนึ่งแม่
บอกให้ผมกลับไปหอพักได้แล้ว ประเดี๋ยวจะค่ำมาก เดินทางไม่สะดวก ผม
จึงต้องกลับตามที่แม่แนะนำ

จากวันนั้นผมก็ไปเยี่ยมแม่ทุกวัน จนถึงวันที่จะออกจากโรงพยาบาล
แม่ส่งกระดาษให้ผมปึกหนึ่งและบอกว่าสิ่งนี้เป็นสมบัติที่แม่จะให้ผม ให้
เก็บเกี่ยวประโยชน์จากสิ่งที่ได้รับ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตใน
วันข้างหน้า

๒

อยู่ในสวน

เมื่อแม่เริ่มจำความได้เป็นปีพ.ศ. ๒๕๐๓ แม่เป็นลูกคนสุดท้องในจำนวนลูกสาวสามคน โดยมีพี่ใหญ่และพี่รองเป็นพี่สาว ครอบครัวของตายายอาศัยอยู่กับตาทวดยายทวด เรามีสมาชิกอยู่ในบ้านเจ็ดคน เป็นคนสามรุ่นที่อยู่รวมกันอย่างอบอุ่น อันเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตไทยที่คนชาติอื่น ๆ แปลกใจว่าทำได้
อย่างไร

บ้านของตายายเป็นบ้านไม้ยกพื้นใต้ถุนสูง หลังคามุงจาก ขนาดใหญ่พอสมควร มีชานหน้าบ้านไว้ตากหมาก ตากข้าว ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง แถบอำเภอบางคล้า เมืองแปดริ้วหรือจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่ชาวบ้านแถวนั้นไม่มีใครเรียกชื่อจริง เรียกแต่ชื่อแปดริ้ว ซึ่งสันนิษฐานว่าแม่น้ำสายนี้มีความอุดมสมบูรณ์จนปลาที่อยู่ในแม่น้ำตัวใหญ่มาก นำมาแรหรือหันทำปลาแห้งได้ถึงแปดริ้ว (ขึ้น)

ฐานะของครอบครัวอยู่ในระดับพอมีพอกิน ไม่มีอุปสรรคฟุ่มเฟือย แต่อย่างไรก็เพราะยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ต้องจุดตะเกียงน้ำมันก๊าด ซึ่งตอนเด็ก เห็นว่าสว่างดี แต่พอมีไฟฟ้าใช้แล้ว ถ้าวันใดไฟฟ้าดับต้องหาตะเกียงมา จุดแทน กลับรู้สึกว่าการไม่มีมันมีดีอย่างนี้

อาชีพของตายายนั้นพอจะอนุมานได้ว่าชาวสวนได้ เพราะอาศัยอยู่ในสวนซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๕-๖ ไร่ สวนด้านที่ติดกับตัวบ้านปลูกไม้ผล นานาชนิด ถัดจากสวนออกไปด้านหลังเป็นป่าละเมาะ ป่าตาล และป่าไผ่ ต่อจากนั้นมีทางเดินแคบๆ ไปจนถึงวัดปากน้ำ ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านประมาณ ห้าร้อยเมตร แต่ถ้าไปทางน้ำระยะทางจะสั้นกว่านี้

ในสวนของทวดปลูกมะพร้าว มะม่วง หนาก ลำไย ลูกคงแปลกใจ ใช่มั้ยว่าปลูกลำไยได้ด้วยหรือ แล้วมันมีดอกมีผลหรือเปล่า เท่าที่เห็น แม้ว่ามันเป็นต้นลำไยที่ใหญ่มากและมีผลใหญ่พอสมควร รสชาติหวานดี เมื่อผลของมันใหญ่เท่าเม็ดข้าวโพด ตาจะป็นขึ้นไปบนกิ่งสูงๆ นำเอาปื๊บ เปล่าใบหนึ่งห้อยให้ปากคว่ำลงผูกติดไว้กับกิ่งลำไย ภายในปื๊บมีไม้ท่อนหนึ่ง ยาวสักหนึ่งฟุตผูกห้อยไว้ จากนั้นจึงผูกเชือกที่ขอบปื๊บด้านล่างโยงไปยัง ตัวบ้านซึ่งห่างประมาณร้อยเมตร พอพลบค่ำคนในบ้านจะดึงเชือกให้ปื๊บ ขยับกระทบกับท่อนไม้ข้างในเสียงดังป๊องแป้งเพื่อไล่ค้างคาวที่มากินลำไย นับว่าชาวบ้านสมัยนั้นรู้จักแก้ปัญหาด้วยวัสดุที่มีอยู่แล้ว แต่ว่าผลที่ได้คงไม่ เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะค้างคาวอาจจะมาตอนที่เรายังไม่ได้ดึงเชือกก็ได้ ถึงอย่างไรแม้ก็ได้กินลำไยทุกปี

สวนของทวดนอกจากจะมีไม้ผลตามที่ว่าแล้วนั้น ทวดยังปลูกขนุน ละมุด มะพร้าวหมูสี มะไฟ มะเฟือง ส้มโอพันธุ์ทองดี และมะยงชิดอีกด้วย มะยงชิดนี้เป็นสายพันธุ์หนึ่งของมะปราง รสอมเปรี้ยวนิดๆ ถ้าปอกเปลือก จะอร่อยมาก ซึ่งในสวนมีหลายต้น แต่ละต้นคงมีอายุมากแล้วเพราะลำต้น ใหญ่ มีกิ่งก้านสาขาแผ่กว้าง เวลาผลสุกจะมีสีเหลืองอมส้ม และเม็ดข้างใน

เป็นสีม่วงที่เรียกว่าสีเม็ดมะปรางนั่นเอง แต่ละต้นมีผลดกมาก มองดูสวยงาม แถมยังขายได้ราคาดีอีกด้วย

ต้นไม้ที่มีอยู่ในสวนของทวดมีอีกหลายชนิด บางชนิดก็เป็นพันธุ์ไม้หายากใกล้สูญพันธุ์ เช่น มะพูด ซึ่งรูปลักษณะทั่วไปคล้ายต้นมังคุด ต้นใหญ่ ใบหนาเป็นมันเหมือนใบมังคุด มีผลสีเขียวขนาดเท่าผลส้ม พอผลแก่จะมีสีเหลืองกลมเกลี้ยง ผิวเป็นมันสวยงาม เวลาจะกินก็ควั่นตรงกลางผลเปิดออกมาเหมือนกินมังคุดนั่นเอง แต่เม็ดข้างในเป็นสีน้ำตาล มีทั้งชนิดเปรี้ยวและชนิดหวาน ทุกวันนี้บ้านยายยังคงมีต้นมะพูดหวานอยู่หนึ่งต้น ซึ่งศูนย์เพาะชำกล้าไม้ของอำเภอบางคล้าให้อนุรักษ์ไว้เพื่อเด็กรุ่นหลังจะได้รู้จัก

การอยู่ในสวนของตายายนั้นเป็นเพียงการอาศัยอยู่ ไม่ได้เป็นเจ้าของ เพราะทวดของลูกยังไม่ได้ยกให้เป็นมรดก แต่ทวดก็แบ่งรายได้ให้ตายายที่ช่วยทำสวน ส่วนพวกแม่ได้อาศัยกินผลไม้ในสวนอย่างเต็มที่กินว่าเพียงพอแล้ว

นอกจากตายายจะช่วยทวดทำสวนแล้ว ตายายทำน้ำตาลโตนดขาย ทั้งมีงานอีกอย่างหนึ่งที่ทำเป็นล่ำเป็นสัน และถือว่าเป็นรายได้ที่สำคัญของตาในตอนนั้นคือการเลี้ยงหมู ซึ่งในสมัยนั้นนิยมเลี้ยงกันเกือบทุกบ้าน บางบ้านมีแม่หมู ๒-๓ ตัว แต่ของตามีหลายตัว มีทั้งแม่หมู หมูเนื้อ คือหมูที่เขาเอาไปโรงฆ่าสัตว์เมื่อมีน้ำหนัก ๗๐-๑๐๐ กิโลกรัม และเพาะพันธุ์ลูกหมูด้วย ลูกหมูเหล่านี้เมื่อมีอายุสี่สัปดาห์วันจะต้องถูกตอน โดยมีคนจีนมารับจ้างตอนที่บ้าน ราคาตัวละสองบาท ถ้าตัวไหนจะเก็บไว้เป็นแม่พันธุ์ก็ไม่ต้องตอน วิธีการตอนชิ้นแรกก็จับลูกหมูมาผูกติดกับไม้ไผ่ท่อนยาวๆ เรียงเป็นแถว แล้วเริ่มตอนตัวที่อยู่ปลายแถวก่อนด้วยการผ่าลูกอณฑะตัดเม็ดด้านในออกสำหรับหมูตัวผู้ ส่วนตัวเมียเขาใช้มีดเล็กๆ เจาะด้านข้างซึ่งคนตอนหมูบอกว่าเป็นมดลูกให้ตัดทิ้งแล้วก็เย็บแผล ทาด้วยปูนแดงที่กินกับหมากเพื่อฆ่าเชื้อโรค จากนั้นจึงปลดเชือกออกให้วิ่งไปที่ละตัวจน

หมดแถวที่จับเรียงไว้เป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการ

เมื่อเลี้ยงหมูที่ตอนแล้วไปสัปดาห์เดือน ก็ต้องจับขายให้พ่อค้าคนกลาง เพื่อนำไปโรงฆ่าสัตว์ รวมทั้งแม่หมูบางตัวที่ปลดระวางก็ถือโอกาสขายไปในคราวเดียวกัน แม่หมูบางตัวอยู่ด้วยกันมานาน เห็นหน้ากันทุกวัน พ่อค้าจับไป คนเลี้ยงร้องไห้เพราะความผูกพันก็เคยมี หมูที่เลี้ยงสมัยนั้นเป็นหมูพันธุ์พื้นเมือง เขาเรียกกันว่าหมูน้ำคือ ตัวกลมๆ อ้วนๆ เนื้อแดงน้อย ไขมันมากหนอย ราคาจึงไม่สูงมากนัก

พ่อค้าที่มาจับหมูจะนำเรือลำใหญ่มาจอดไว้ที่หน้าบ้าน แล้วคนงานจะช่วยกันแบก "ก๊อ" ที่สานด้วยหวายเส้นใหญ่ ตาห่างๆ รูปร่างกลมยาวกว่าตัวหมูเล็กน้อยขึ้นมาตามจำนวนหมูที่จะจับ วิธีการจับก็ทุลักทุเลกว่าจะตอนหมูให้เข้าไปอยู่ในก๊อได้ จากนั้นใช้กิโยตินยาวๆ ซึ่งหมู ซึ่งตาต้องไปตามน้องชายที่อยู่สวนติดกันมาช่วยเป็นพยานในการชั่ง ด้วยเกรงว่าอาจถูกพ่อค้าโกงตาชั่ง แต่กระนั้นก็ไม่รอดพ้นจากการถูกเอาเปรียบอยู่ดี เพราะเมื่อชั่งหมูเสร็จแล้ว ถ้าหมูตัวไหนมีน้ำหนักเกินสองหาบ (ร้อยยี่สิบ กิโลกรัม) จะถูก "ถ่อ" สมัยนั้นแม่ไม่เข้าใจว่า "ถ่อ" คืออะไร รู้แต่ว่าต้องถูกหักเงินบางส่วน พ่อค้าบอกว่าหมูที่น้ำหนักมากไปขายต่ออย่างจึงต้องหักเงินบ้าง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรเป็นผู้ที่เสียเปรียบมาแต่ไหนแต่ไร จนถึงทุกวันนี้ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง ต่อมาภายหลัง ชาวบ้านต้องเลิกเลี้ยงหมู เพราะมีบริษัทเลี้ยงหมูขนาดใหญ่ใช้ระบบผูกขาด ชาวบ้านมีทุนน้อยจึงต้องเปลี่ยนอาชีพไปโดยปริยาย

นอกจากบ้านยายจะเลี้ยงหมูแล้ว ยังเลี้ยงไก่ไว้ในเล้าอีกจำนวนมาก ทำให้พวกแม่ได้กินไข่ตลอดปี และมีไก่ไข่ให้เจ้าดอนตรุษจีนอีกด้วย ที่จริงบ้านยายไม่ใช่คนจีน แต่พอถึงเทศกาลเขาไหว้เจ้ากัน บ้านยายก็ไหว้ศาลพระภูมิ ไหว้เจ้าที่ ซึ่งแม่ไม่ค่อยเข้าใจความหมายมากนัก แต่ก็ทำให้บ้านแม่มีหมู มีไก่ และขนมเทียนกินเหมือนบ้านคนอื่น

ไก่อที่แม่ว่านี่อยู่ในเล้าที่สร้างด้วยไม้ไผ่ขัดแตะหลังคามุงจาก ตั้งอยู่
ไม่ไกลจากตัวบ้านนัก หลังเล้าไก่ออกไปเป็นกอไม้ไผ่ล่ำมะลอก ซึ่งเป็นไผ่
ชนิดหนึ่งที่ลำต้นไม่มีหนาม ตรงกลางปล้องเกือบต้นมีรูเพียงเล็กน้อย ทำให้
มีความแข็งแรงทนทาน ชาวบ้านมักปลูกไว้ใช้ทำเครื่องบนหลังคา ไม้ค้ำ-
หลังคา หรือทำไม้ค้ำต้นไม้ในสวนเพื่อความประหยัด

วันหนึ่งตอนเช้า แม่ได้ยินเสียงคนพูดกันอะอะอยู่ข้างเล้าไก่ แม่เห็น
ผู้ชายตัวโตๆ ที่เป็นเพื่อนบ้าน ๒-๓ คนก้มๆ เงยๆ อยู่แถวนั้น ก็เลยถาม
ยายว่าเขาทำอะไรกัน ยายบอกว่าเสียปลาติดจั่น แม่วิ่งเข้าไปดูใกล้ๆ เห็น
เสียขนาดย่อมสีเทา มีลายขวางสีดำ หน้าตาเหมือนแมวเดินวนไปเวียน
มาอยู่ในจั่น

จั่นที่เห็นในสมัยนั้นเป็นกรงที่ทำด้วยไม้ซี่เล็กๆ บักถี้ๆ เรียงแถว
ลงไปในดินเป็นรูปตัวยู หลังคากรงใช้แผ่นไม้ปิดไว้แน่นหนา กรงนี้กว้าง
ไม่เกินหนึ่งเมตร ยาวสักเมตรครึ่ง สูงครึ่งเมตร ด้านหน้ากรงมีไม้กระดาน
แผ่นใหญ่กั้นไว้ ตามปกติไม้แผ่นนี้จะค้ำอยู่ตรงหลังคากรง และมีเชือก
ผูกไปโยงกับกระเดื่องที่พื้นดินตรงหน้ากรง พอเสียเห็นไก่ที่เขานำมาผูกไว้ล่อ
เป็นเหยื่อด้านในสุดของกรงนี้ เสียจะเดินเข้าไปหมายกินไก่และจะเตะ
กระเดื่องที่ตักไว้ เชือกจะชักไม้แผ่นใหญ่ที่วางไว้ด้านบนกระแทกลงมาที่
พื้นดินปิดกั้นหน้ากรงไว้ ทำให้เสียกลับออกไปไม่ได้ แม่จึงเห็นเสียเดิน
วนเวียนอยู่ในกรง ทำให้คนเอามาใช้เป็นสำนวนว่า "เดินเป็นเสียติดจั่น"
แม่รู้สึกอัศจรรย์ใจที่ชาวบ้านมีภูมิปัญญาขนาดนั้น ทั้งที่ไม่ได้มีตำราอธิบาย
วิธีทำจั่นละเอียดลออเหมือนสมัยนี้

เสียปลาที่เห็นนี้ยายบอกว่ามันจะมากินไก่ในเล้า และกินไก่บ้าน
อื่นไปหลายบ้านแล้ว จึงต้องทำจั่นดักจับตัวมัน หลังจากนั้นผู้ชาย ๒-๓
คนนั้นก็แทงมันจนตาย ดูน่าสงสารมาก เขาเอาเนื้อแบ่งกันไปทำอาหารกิน
ตอนนั้นแม่ไม่ได้คิดว่าเนื้อมันกินได้หรือไม่ คิดอย่างเดียวว่าสงสารมัน

ขออย่าให้มีเสือปลามาติดจั่นใครเข้าอีก และเป็นเรื่องดีที่ได้ยินว่าบ้านใคร
ดักเสือปลาได้อีกเลย แม้ว่าเสือตัวนี้อาจเป็นเสือกำพร้าหรือเสือพนजर
หลงมาตัวเดียวก็เป็นได้

